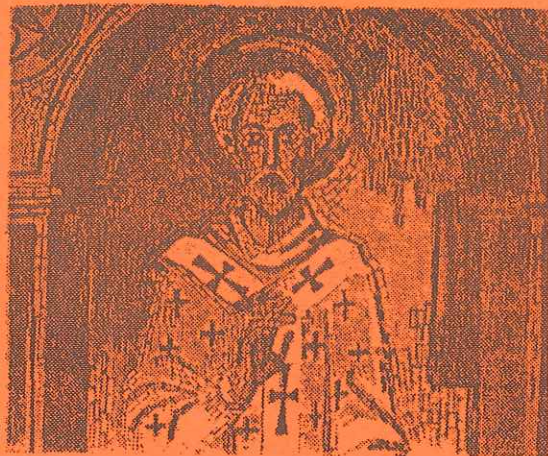


Barrero esi daigun ludijaren gerrija.  
Ez bitsez, ez indarrez, gogayakaz baño.  
Itxaruak berua euzkotarren ontzija  
Goguak nausi diran argitasun goiraño.

(Lauaxeta, "BIDE BARRIJAK", Itxasora, 136. orrialdea. - Bilbo, 1931)

Λόγος δυνάστης μέγας ἐστίν  
(Gorgias, "Helena" 8-9)

## SAN JOAN KRISOŒTOMO



U R R E Z K O

H I T Z A K

εἰς τὴν ἐλευθερίαν  
τῆς πατρίδος



Euskal Biblioteka Labayru



1011676  
LITERATURA / N. 1277

10-673

SAN JOAN KRISOSTOMO

U R R E Z K O

H I T Z A K

εις τήν ἐλευθερίαν  
τῆς πατρίδος

liburu-sorta

GERNIKA



© Jon Gotzon Etxebarria

Legezko Gordailua: BI - 448 - 89

## KRISOSTOMO

Bazihoan Paris-erantz bere irakaspenak ematera Tomas Akino-koa, beste fraide bat (izenik ez dakit orain) bide-lagun zuelarik. Eta hiria begiztatu zutenean, harritzeko hiri handi-ederra, esan omen zion bidai-deak Akinotarrari: "Han! Hiriaren ederra!" Eta gogaideak erantzun omen zuen: "Pozik emango nuke hiri osoa Krisostomo-ren idazlanen truke!" Tomas-ek ez bait zekien grekoz. Aristotel-en "*Metaphisika*" ere, kardenal batek itzuli zion greko-

atik latínera iker-lana egin ahal  
 zezan.Garaikideek "*idi mutua*"  
 esaten zuten Tomas sainduagatik.E-  
 ta behin ahoa zabaldu eta Krisos-  
 tomo-ren gorespenez.

Santo Tomas-ek berak "*ait Philo-  
 sophus*"bere idazlanetan dakarre-  
 nean,besterik gabe Aristotel uler-  
 tu behar da.Antzeratsu egiten dute  
 gaztelaniazko klasikoek:"*dice el  
 Chrisóstomo*"idazten duten bakoi-  
 tzean,badakigu Joan Krisostomo Sa-  
 induarengatik diotela.

Gure Axular-ek ere,bereziki aipa-  
 tzen du "*San Krisostomo-k*" be-

rogei eta bost aldiz.San Agustin  
 baino hamasei gitxiago.Eta hor-  
 tik behera enparauak,kristauak edo  
 paganoak,"*San Thomas*" erraldoia  
 bera barne.

Atera ezazu hortik nolako izena i-  
 rabazi zuen antxinatean;izanetik  
 izena.

Antiokia-n jaio zen 344. urtean.  
 Haren bizitza hemen kontatzerik ez  
 dago.Ikus,labur eta mamintsu:"*Dr  
 O.Bardenhewer-en Patrologia*".

"Hura zan gizona,hura!"

Hizlari,idazle eta hezitzaile tre-  
 bea bezain bikaina.Asko jasandako

zona. Aszetika, mystika, Kateketika  
 Bibliaren hermeneutika eta beste  
 mila arlotan aritua. Denetan su eta  
 ar, urrezko ahoa, zilarrezko adime-  
 a, burdinazko borondatea eta Jaun-  
 bikozko bihotza.

ukeratu ditudan zatitxoak denen-  
 zat uste dut izango direla egoki-  
 k, nahiz pentsakizun moduan, nahiz  
 riketa moduan greko hizkuntzaren  
 skoletan. Kristau aldetik begira-  
 uta ez ezik, humanista antzera az-  
 ertuta ere bai, badu irakaspenik.  
 aren hitz asko irakurri eta gero  
 ori ez zaio gogoratuko Seneka bat

edo Epikuro bat edo antxinako phi-  
 losopho eta pentsalari kezka-  
 beriko batzuren ikusmoldea? Egia e-  
 san, gure Krisostomo-k ikusiak e-  
 ta ikasiak zituen, bere sinesmena-  
 gatik alde batera utziak, baina.

*"Bat bateko hitz arrunta ez da  
 zuhurtziaren punta"* irakurri nuen  
 aspaldi euskal kazeta batetan. Gure  
 gotzain bortitzari behingoan igar-  
 tzen zaio ondo hausnarrean erabili  
 eta gero botatzen duela botatzeko-  
 a.

Gure greko-ikasle gazteek laguntza  
 ukan dezaten, itzulpena ahalik eta

mitzez hitzekoena egiten saiatu  
 maiz,ahal bestean,jakina.Eskolara-  
 ko,batzutan,irakasleak lagundurik,  
 pasarte edo esaera batzu zehatzago  
 ztertut beharko dituzte,ez Krisos-  
 omo-ren gogoaz jabetzeko,grekoa-  
 ren giltzen erabilpenaz zehatz-me-  
 hatz ohartzeko baizik.

Jon Gotzon Etxebarria  
 GERNIKA  
 1989.ko martxoak 1.

1

Ἀσφαλὲς γὰρ ταμειῖον κα-  
 τορθωμάτων λήθη κατορθωμάτων.

"Egite onen ahanztea,horixe egi-  
 te onen aletegirik ziurrena".  
 (III,5)

2

Χριστός παρ' ἡμῶν αἰτε-  
 ῖ πιεῖν,οὐκ ὕδωρ,ἀλλ'  
 ἀγιωσύνην.

"Kristo-k edateko eskatzen digu,  
ez urik,santutasuna baizik".

(VII,6)

3

Εἰ γὰρ ὑλῶν ἀναισθη-  
των οὐ περιγινόμεθα,πῶς τῶν  
ἄσωμάτων περιεσόμεθα δυν-  
άμεων;

"Eta gaiki ezerezak menperatzen  
ez baditugu,nola garaituko ditugu  
gorputzik gabeko indarrak?"

(IX,6)

4

Οὐ γὰρ ἀρκεῖ εἰς ὑγι-  
ειαν ἡμῖν τὸ τέλος ἔξελ-  
εῖν μόνον,ἀλλὰ δεῖ καὶ  
τῷ τραύματι φάρμακα ἐπιθε-  
ῖναι.

"Osasunerako ez bait zaigu nahi-  
koa gezia ateratze hutsa;aitzitik,  
zauriaren gainean botikakoa ipini  
beharra dago."

(X,6)

5

οὐ τοίνυν τὸ ὀργιζεσθαι πα-  
ράνομον, ἀλλὰ τὸ ἀκαίρως  
τοῦτο ποιεῖν.

"Horrela, bada, sumintzea ez da  
bidegabekeria, ez garaian egitea ba-  
izirik".

(XVI,7)

6

οὐκ οἴσθα, ὅτι αἱ πλεί-  
ους τῶν τιμωριῶν καὶ τῶν

ἁμαρτιῶν ἀπὸ ῥημάτων  
ἔχουσι τὴν ἀρχήν;

Ez al dakizu nahigaberik eta be-  
katurik gehienek hitzetan dutela  
hasiera?

(XVI,8)

7

Ἄλλ' ὡς περὶ οἰκείου  
βουλευόμενος τοῦ ἀλλοτρίου  
πράγματος, ἵνα ταύτην ἐξεν-  
εγκης τὴν ψῆφον.



"Inoren auziaz,aldiz,zeureaz bezalaxe gogo emazu,era hontara erabakia hartzeko".

(XVI,10)

8

Μὴ τοίνυν ἀπλῶς τὰ  
πραγμάτα ἐξετάζωμεν, ἀλλὰ  
καὶ καιρὸν, καὶ αἰτίαν, καὶ  
γνώμην, καὶ προσώπων δι-  
αφορὰν, καὶ ὅσα ἂν αὐτο-

ἴς ἕτερα συμβαίνοι πάντα  
μετὰ ἀκριθείας ζητῶμεν.

"Gertatutakoak soilik ez, garaia, arrazoia, asmoa eta pertsonen arteko aldea ere aztertu behar ditugu zorrozkiro eta horietan ematen diren beste zertzelada guztiak ere bai".

(XVII,6)

9

Πᾶσι γὰρ μίαν ἔχαρίσα-

το εὐγενείαν, πάντων ὁμοί-  
ως κληθῆναι καταξιώσας Πατῆρ.

"Guztioi eman bait digu duinta-  
sunezko jatorri berbera, guztion A-  
ita deitzea guztioi berdin berdin  
ematea nahi izan zuen eta".

(XIX,4)

10

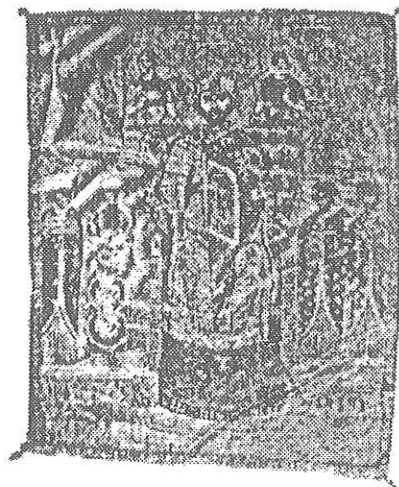
Ὁ δὲ ἀρετὴν περιβεβλημε-  
νος, τοιαύτην ἔχει στολὴν, ἣν  
οὐ μόνον οὐ σῆτες, ἀλλ'

οὐδὲ αὐτὸς ὁ θάνατος  
λυμήνασθαι δύναται.

"Birtutez jantzita doanak halako  
soinekoa darama, sitsak ez ezik, he-  
riotzak berak ere ezin du deusez-  
tu".

(XXIII,10)

San Joan  
Krisostomo-ren  
homilietako  
kodizeen  
miniatura.



11

Ὅσῳ γὰρ ἂν τιμῶμεν φιλο-  
σοφίαν, τοσοῦτῳ μᾶλλον οὐδε-  
νός δεησόμεθα.

"Zenbat eta philosophiari atxi-  
kiago, are gitxiago ezeren beharri-  
zanean aurkituko gara".  
(XXIV,4)

12

Ἀπάντων γὰρ μήτηρ τῶν  
γαθῶν ἢ ἀνεξικακία.

"Eramapena on guztien ama".

(XXXVIII,4)

13

Τοσοῦτον ἢ θασκανία κακόν  
.Οὐδε γὰρ τοῖς ἀλλοτρί-  
οις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς  
οἰκείοις ἀεὶ πολεμεῖ.

Hainbestereinoko gaitza da beka-  
izkeria. Kanpokoeekin ez ezik etxe-  
koeekin ere bai beti borrokan dih-  
ardu".

(XL,2)

14

Εν μὲν γὰρ τρυφῇ καυνο-  
τρα ἔστιν ἡ ψυχὴ καὶ μα-  
κρωτέρα.

Ongian gogoa bigunago eta ahul-  
ago bihurtzen da".

(XL,5)

15

Τὸ γὰρ δέξασθαι παραμυθί-  
αν ἐκ τῶν τοῦ πέλας κακῶν  
,ἐν τοῖς συμέτροις γίνε-  
ται τῶν παθῶν.

"Lagun hurkoaren gaitzetatik go-  
zagarrria ateratzea,oinaze neurriz-  
koetan baizik ezin egin daiteke".  
(XLIII,4)

16

Μία γὰρ ἔστιν ἡ ἀλή-  
θεια,καὶ οὐ πολυσιδήσ.

"Bat bakarra da egia eta zatitu  
ezina".  
(XLVII,2)

17

ίς οὖν ἢ κεφαλῇ, φησὶ,  
 ἡς ἀρετῆς; Ἡ ταπεινοφροσ-  
 νη.

Zein da orduan, diozu, birtutear-  
 n burua? Apaltasuna".

(XLVII,3)

18

οιοῦτον ἢ ἀρετῇ, καὶ  
 ἀρὰ τοῖς κακοῖς θαύματος  
 αὐτῶν ἐπαίνων ἀξία.

Horrelakoxea bait da birtutea;  
 gaiztoentzat ere harrigarria eta  
 goresgarria".

(XLVIII,2)

19

Μὴ κάτεχε φίλους τραπέζ-  
 ης μᾶλλον ἢ φιλίας ἐραστ-  
 ᾶς ὄντας.

"Mahaia adiskidetasuna baino go-  
 gokoagoa duten lagunak ez ditzazu-  
 la onar".

(XLVIII,7)

ὁ δὲ γὰρ σκευῶν χρείαν  
 κει χρυσῶν ὁ θεός, ἀλλὰ  
 υκῶν χρυσῶν.

Jaungoikoak ez du urrezko ontz-  
 en preminarik, urrezko animena ba-  
 zik".

,3)

1 τοίνυν οἶκον κοσμῶν  
 ν ἀδελφὸν θλιβόμενον πε-

ριόρα. Οὗτος γὰρ ἐκείνου ὁ  
 ναὸς τιμιώτερος.

"Ea, bada, etxea apaintzen duzun  
 bitartean ez dezazula atsekabea  
 utz zeure anaia. Berau hura baino  
 santutegi gurgarriagoa duzu eta".

(L,4)

Μόνος γὰρ ἐστὶν ἐλεύθε-  
 ρος, καὶ μόνος ἄρχων, καὶ τῶν

βασιλέων βασιλικώτερος, ὁ τῶν  
παθῶν ἀπηλλαγμένος.

Bakarrik da jabe, bakarrik nagu-  
i eta erregeak baino erregeagoa  
rinetatik aske dena".

(LXI,5)

23

ὁ γὰρ οὐκ εἰδὼς ἀπε-  
θάνεσθαι, οὐδὲ λυπεῖσθαι  
ἴδεν, ἀλλὰ τρυφῆς ἀπολα-  
οσεται καὶ μυρίων ἀγαθῶν.

Sumintzen ez dakiena, atsekabetu

ere ez da egingo; aitzitik, atsegin-  
az eta era askotako ongiez gozatu-  
ko da".

(LVIII,5)

24

ὁ μὲν γὰρ ἐνάρετος, καὶ  
οἰκέτης ἦ, καὶ δεσπότης,  
πάντων ἐστὶ μακαριώτερος.

"Birtutetsua, morroia izan zein  
ugazaba izan, denetarik zoriontsue-  
na da".

(LXXX,4)

Μηδὲ ἐπειδὴ τὸ σῶμά  
 σου μὴ μετέστη πρὸς τὸν  
 οὐρανὸν νομίσης ἔχειν τι  
 κοινὸν πρὸς τὴν γῆν. Τὴν  
 γὰρ κεφαλὴν ἄνω ἔχεις κα-  
 θημένην.

"Eta zure gorputza oraindino ze-  
 rura aldatua izan ez delako, ez us-  
 te lurrarekiko ezetariko loturarik  
 duzunik. Burua han goian ezarririk  
 daukazu eta".

(XII,4)

Πάντα εἰς δόξαν τοῦ Θεοῦ  
 ποιῶμεν, καὶ τῆς παρ' αὐ-  
 τοῦ ἀπολαύσωμεν δόξης.

"Egin dezagun dena Jaungoikoa-  
 ren aintzarako eta Beragandiko  
 aintzaz gozatuko gara".

(XLVIII,7)



BILDUMA HONTAKO

<u>gaiak</u>	<u>zenbakiak</u>
adiskideak.....	19
Aita(Jaungoikoa).....	9
anaitasuna.....	21
anima(eta Jaungoikoa).....	20
apaltasuna.....	17
askatasuna.....	22
bekaizkeria.....	13
birtutea.....	10-17-18-24
egia.....	16
egite onak.....	1
epaiketak(nolakoak behar).....	8
eramapena.....	12
hitza(gaitzen iturria).....	6
Kristo.....	2
lagun hurkoa.....	7-15
menperatzea(grinen).....	3
munduarekikoak(eta kristaua).....	25
ongia(eta gogoa).....	14-23

<u>gaiak</u>	<u>zenbakiak</u>
philosophia.....	11
santutasuna.....	18
sumintzea.....	5-23
zauriak.....	25

-- --

URREZKO HITZAK Krisostomo-ren  
Mateo Sainduari buruzko homi-  
lietatik daude atereak.  
Zenbaki erromatarra Homiliari  
dagokio eta bestea homilia ba  
koitzaren atalari.